

Position paper LOC zorgfusies rondetafelgesprek 29 januari 2018

Zorg is mensenwerk. De kern van de zorg is de relatie tussen mensen die zorg nodig hebben, hun naasten en zorgverleners. We moeten zorg dan ook zo organiseren dat organisaties, instituties, kaders, regels en structuren ten dienste staan van deze mensen en niet leidend zijn. Ieder mens is anders en daardoor vergt het steeds gezamenlijk onderzoeken wat in die context nodig en belangrijk is.

Sinds de jaren '80 van de vorige eeuw is het organiseren in de zorg steeds meer gestoeld op bedrijfseconomische principes. Waarbij termen als doelmatigheid, productie en efficiëntie gemeengoed zijn geworden. Het werk is steeds verder gestandaardiseerd en gesystematiseerd. Richtlijnen en protocollen hebben het zelf nadenken van medewerkers vervangen. Zorg is steeds meer als een industrieel proces vormgegeven.

Maar zorg is geen industrieel proces. Mensen op de werkvloer, mensen die zorg krijgen en hun naasten ervaren dit ongemak al vanaf het begin. Sinds een paar jaar zie je ook bij bestuurders en beleidsmakers een beweging ontstaan dat het anders kan en moet. Programma's als Waardigheid en Trots van het ministerie van VWS duiden hier nadrukkelijk op. In beleidsnota's verschijnen woorden als liefdevolle zorg en trotse medewerkers.

Bij fusies tussen zorgorganisaties zien we dat de focus op het bedrijfseconomisch denken daarentegen nog steeds heel dominant is. Weliswaar beginnen de meeste fusiedocumenten met het vergezicht dat het voor de mensen die zorg nodig hebben beter wordt. Maar gaat het in de uitwerking vooral over het efficiënter regelen van ondersteunende diensten, inkoopmacht, schaalvoordelen en verbetering van de regionale concurrentiepositie. Nauwelijks is er aandacht voor wat de fusie in de dagelijkse praktijk voor een gevolgen heeft voor de mensen die zorg nodig hebben, hun naasten en medewerkers. De beoogde voordelen pakken in de praktijk vaak negatief uit. Twee praktijkvoorbeelden:

- 1) Een fusie tussen 9 verpleeghuizen heeft een inkoopvoordeel, onder andere voor televisies. In plaats van gemiddeld 600 euro per tv in de lokale winkel betalen ze nu nog maar 500 euro bij een groothandel. Ieder huis heeft 20 televisies, een besparing van 18.000 euro (een halve FTE). Op papier dus een positief argument tot fusie. In de praktijk komt het erop neer dat wanneer een tv kapot gaat een verpleeghuis 3 weken wacht op een nieuwe vanwege alle interne procedures, levertijden en miscommunicatie. In het leven van mensen geen verbetering, maar een verslechtering.
- 2) Door het samengaan van instellingen is het mogelijk om met minder FTE de ondersteunende diensten in te richten, een schaalvoordeel. In plaats van op elke

LOC

Hof van Transwijk 2
3526 XB Utrecht

☎ 030 284 3200
✉ loc@loc.nl
🌐 www.loc.nl

BTW 808564018B01

IBAN NL42 TRIO 0198 5295 70

KvK 30162169

instelling een facilitair medewerker is het mogelijk om centraal met de helft van het personeel te zitten. Klinkt goed, meer geld over voor handen aan het bed. Een niet voorzien neveneffect is dat de facilitaire mensen steeds minder voeling hebben met de zorg. Zij zijn immers veel minder op locatie, hebben hun werkplek op een centraal hoofdkantoor. Hierdoor sluiten hun diensten steeds minder aan op wat zorgverleners en mensen die zorg nodig hebben belangrijk vinden. Zij raken hierdoor gefrustreerd. Klagen bij het bestuur helpt niet. De bestuurder zegt zelf moeite te hebben heeft om facilitaire dienst duidelijk te maken waar ze het voor doen. De betreffende cliëntenraad sprak in dit geval over schaalnadelen in plaats van schaalvoordelen.

Het verleden heeft LOC en de bij haar aangesloten cliëntenraden geleerd dat een fusie lang niet altijd betere zorg oplevert voor de mensen die dat nodig hebben en hun naasten. En ook voor zorgverleners zijn de effecten van een fusies niet datgene wat er op papier is voorgesteld.

We zijn overigens niet per se tegen fusies en grote instellingen. Er zijn goede voorbeelden waar binnen grote organisaties de lokale context leidend is. Waar medewerkers samen met mensen die zorg krijgen en hun naasten bepalen hoe de zorg georganiseerd wordt. En waar lokaal maatwerk het uitgangspunt is.

We pleiten dan ook om fusies niet te beoordelen op de beoogde winsten vanuit bedrijfseconomische principes. Maar op de effecten die het heeft voor de mensen die zorg nodig hebben, hun naasten en zorgverleners. En hoe ze dat willen organiseren. Ook is belangrijk in beeld te brengen wat de maatschappelijke gevolgen van fusies zijn. Cliëntenraden kunnen daar een belangrijke rol bij spelen.

Joep Bartholomeus

Coördinator LOC
j.bartholomeus@loc.nl
06 14437890